

Lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi hyvinvointialueesta annetun lain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta

Kh 27.10.2025 § 229
208/00.04.00/2025

Valmistelija

hallintojohtaja Jukka-Pekka Lätti, puh. 0401505202

Valtiovarainministeriö on pyytänyt hyvinvointialueilta ja muilta lausuntopyyntökirjeen (VN/20605/2025, esityslistan liite) jakelussa luetelluilta tahoilta lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi hyvinvointialueesta annetun lain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta. Myös jakelulistan ulkopuoliset tahot voivat halutessaan antaa lausuntonsa.

Alijäämän kattamista koskevaa sääntelyä muutettaisiin väliaikaisesti siten, että valtiovarainministeriö voisi tietyin edellytyksin myöntää niille hyvinvointialueille, joille ei ole kertynyt uutta alijäämää vuodelta 2025, mahdollisuuden kattaa ennen vuotta 2025 syntyneet alijäämät vuoden 2027 tai vuoden 2028 loppuun mennessä. Lisäksi hyvinvointialueiden investointisuunnitelman toimittamista koskevia määräaikoja muutettaisiin. Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian. Ehdotettu alijäämän kattamismääräajan jatkamista koskeva sääntely olisi voimassa 31.12.2029 asti.

Keski-Pohjanmaan hyvinvointialue Soite on valmistellut asiasta oman lausuntonsa (oheismateriaali) käsiteltäväksi aluehallituksen kokouksessa 27.10.2025.

Esittelijä

Kunnanjohtaja Niemelä Juho

Päätösehdotus

Kunnanhallitus päättää antaa valtiovarainministeriölle seuraavan lausunnon luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi hyvinvointialueesta annetun lain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta.

Samalla kunnanhallitus valtuuttaa kunnanjohtajan tarvittaessa tekemään teknisiä korjauksia lausuntoon sekä valtuuttaa hallintojohtajan tallentamaan vastaukset lausuntopalveluun.

Pykälä tarkastetaan kokouksessa.

Toholammin kunnan lausunto

Toholammin kunnanhallitus pitää hallituksen esitystä hyvinvointialueiden alijäämän kattamisajan väliaikaisesta pidentämisestä perusteltuna ja tarkoituksenmukaisena. Hyvinvointialueiden taloudellinen tilanne on ollut haastava uudistuksen alkuvaiheessa, ja määräajan pidennys antaa realistisemmat mahdollisuudet saavuttaa kestävä talouden tasapaino ilman, että palveluiden saatavuus tai henkilöstön jaksaminen vaarantuvat.

Kunnanhallitus korostaa, että Keski-Pohjanmaan kaltaisilla väkiluvultaan pienillä hyvinvointialueilla toiminnan sopeuttaminen on edennyt pääosin määrätietoisesti, mutta vaikutukset näkyvät taloudessa viiveellä. Lisääajan myöntäminen on tärkeää, jotta jo käynnistettyjen toimenpiteiden myönteiset vaikutukset voivat realisoitua täysimääräisesti tulevinä vuosina. Kunnanhallitus tukee Keski-Pohjanmaan hyvinvointialueen omassa lausunnossaan esittämiä täsmennyksiä lainvalmisteluun:

1. Kokonaisarviointi lisääajan myöntämisen perusteeksi.

Kriteeri jonka mukaan lisääajan saaminen edellyttäisi, ettei hyvinvointialueelle synny lainkaan uutta alijäämää vuonna 2025, on liian ehdoton. Pieni, suhteessa alueen kokoon vähäinen alijäämä ei saisi estää lisääajan saamista, mikäli talouden tasapainottamistoimia on tehty määrätietoisesti ja kehitys on ollut selvästi oikeansuuntaista.

2. Lisääajan hakemisen aikataulun aikaistaminen.

Hakuprosessin aikaistaminen kesäkuulta maaliskuulle olisi perusteltua, jotta päätökset voitaisiin tehdä aikaisemmin ja huomioida ajoissa taloussuunnitelmien ja uudistamisohjelmien laadinnassa.

3. Mahdollisuus lisääajan myöntämiseen myös jälkikäteen.

Mikäli hyvinvointialue ei saa lisääaikaa alkuperäisessä hakuvaiheessa, mutta sen talous paranee merkittävästi vuoden 2026 aikana, tulisi lisääajan myöntämistä voida harkita uudelleen. Tämä lisäisi järjestelmän oikeudenmukaisuutta ja tukisi alueita, jotka ovat tehneet vaikuttavia korjaavia toimenpiteitä.

Lisäksi kunnanhallitus kannattaa investointisuunnitelmien toimittamisen aikataulun siirtoa loppuvuodesta seuraavan vuoden huhtikuulle. Muutos parantaa suunnitelmien ajantasaisuutta ja helpottaa niiden yhteensovittamista muiden lakisääteisten selvitysten kanssa.

Lopuksi kunnanhallitus painottaa, että hyvinvointialueen talouden vakauttaminen on keskeistä koko alueen elinvoimalle sekä väestöterveydelle. Palvelujen jatkuvuus ja saavutettavuus – erityisesti harvaan asutulla maaseudulla – on turvattava siten, ettei talouden sopeuttaminen johda kohtuuttomiin palveluverkoston heikennyksiin. Tämä on ehdottoman olennainen vaade jo perustuslainakin näkökulmasta.

Päätös

Päätösehdotus hyväksyttiin.

Tämä pykälä tarkastettiin kokouksessa.

Ulla-Riitta Harju oli poissa kokouksesta tämän asiakohdan käsittelyn aikana ko 17.03-17.05.